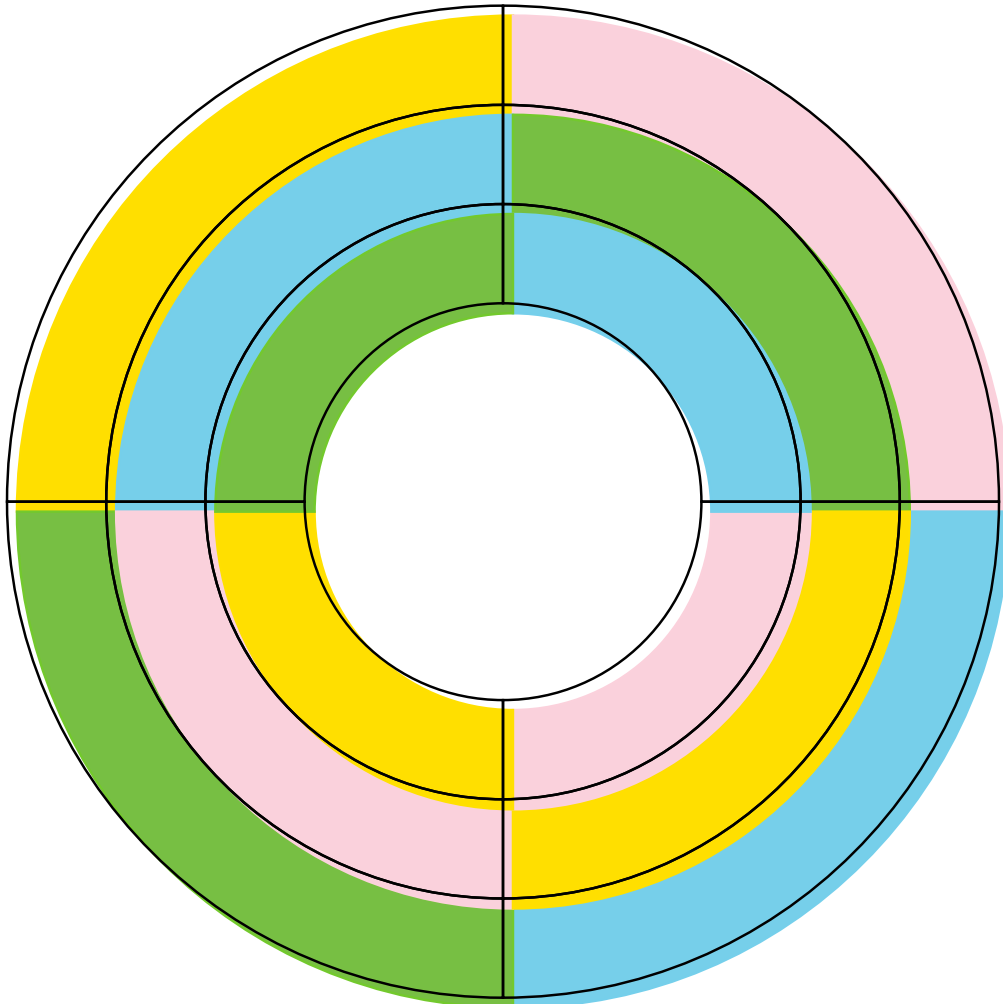

1+4 STRATEGISTA VALINTAA SUOMELLE

Hallitusohjelman strateginen malli auttaa Suomea tekemään vastuullisia valintoja, jotka rakentavat pitkäjänteisesti reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta. Päämääränä on, että ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa.

Sitran ehdottamat neljä suurta valintaa nojaavat ilmastoa ja luontoa vahvistavaan talouteen, datan vastuulliseen hyödyntämiseen, demokratian uudistumiskykyyn sekä osaamisen ja sivistyksen kehittämiseen.

Sisällys

Katsoo kauas, mutta toimii lähellä Hallitusohjelman strateginen malli	3
Sitran ehdotus huomisen päättäjille 4 strategista valintaa Suomelle	4
Johdanto Huomisen menestyvän Suomen hyväksi	6
Visio Suomesta 2035 Tavoittelemme reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta	7
Valinta 1 Ilmastoa ja luontoa vahvistava talous mahdollistaa Suomen hyvinvoinnin	8
Valinta 2 Datan vastuullinen ja kestävä hyödyntäminen on uudistanut Suomen taloutta	10
Valinta 3 Demokratia on vahva, monimuotoinen ja uudistumiskykyinen	12
Valinta 4 Osaaminen ja sivistys luovat Suomelle kestäväää menestystä	14
Tiivistelmä	16
Sammanfattning	17
Summary	18

Sitra työpaperi

© Sitra 2022

1+4 strategista valintaa Suomelle

Työryhmä:

Laura Halenius, Tuuli Hietaniemi, Katri Vataja, Anna Välimaa

Toimituskunta:

Topias Dean, Samuli Laita, Elina Ravantti, Laura Seppälä

Taitto: PunaMusta Oy

ISBN 978-952-347-269-3 (PDF) www.sitra.fi

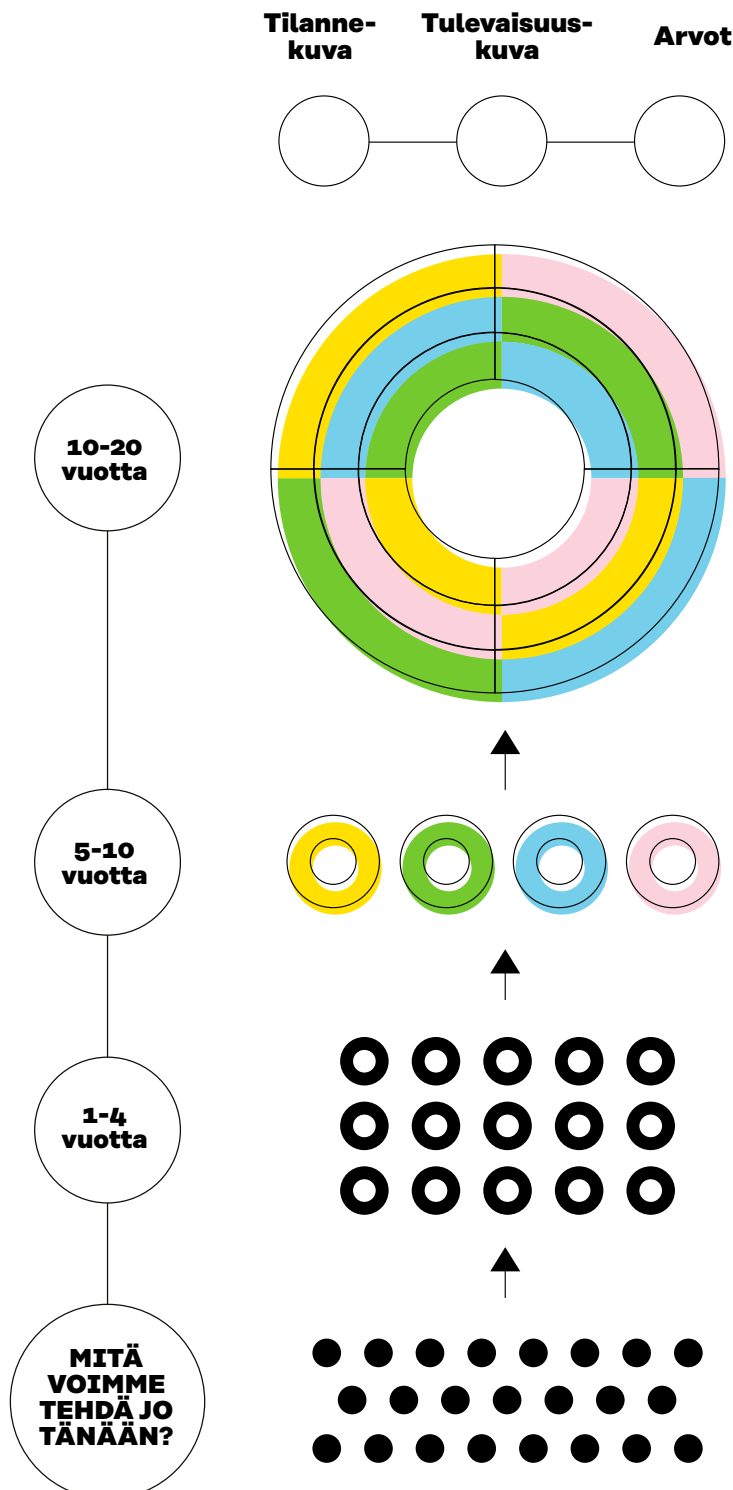
ISSN 2737-1042 (verkkajulkaisu)

Sitran työpaperit tarjoavat monialaista tietoa asioista, jotka vaikuttavat yhteiskunnan muutokseen. Työpaperit ovat osa Sitran tulevaisuustyötä, jota tehdään ennakoinnin, tutkimuksen, hanketoiminnan ja kokeilujen sekä koulutuksen menetelmin.

KATSOO KAUAS, MUTTA TOIMII LÄHELLÄ

HALLITUSOHJELMAN STRATEGINEN MALLI

Näkymä tulevaisuuden Suomeen, jota rakennamme.
Tavoittelemme reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta.

Yhteinen tietopohja ja näkemys

Strategisen työskentelyn pohja syntyy yhteisestä tulevaisuuskuvasta, jaetusta tilannekuvasta, puolueiden arvomaailmasta sekä vaalituloksesta.

Visio

Millainen on näkemä toivottuun tulevaisuuden Suomeen, jota rakennamme yhdessä? Yhteinen visio kurkottaa tyypillisesti 10–20 vuoden päähän.

Strategiset tavoitteet

Millaisilla 5–10 vuoden tavoitteilla pääsemme haluttuun visioon? Vaalikausien yli ulottuvat strategiset tavoitteet ovat kunnianhimoisia pitkän tähtäimen tavoitteita, joiden avulla saavutetaan visio.

Hallituskauden tavoitteet

Mitä voimme saavuttaa yhden hallituskauden aikana? Nämä tavoitteet saadaan maaliin 1–4 vuodessa.

Ratkaisut

Sitten hommiin! Ratkaisut ovat tärkeimpiä nopeasti toimeenpantavia asioita, jotka vaikuttavat monen suomalaisen arkeen.

SITRAN EHDOTUS HUOMISEN PÄÄTTÄJILLE

4 STRATEGISTA VALINTAA SUOMELLE

VISIO 10–20 VUOTTA

Näkyvä tulevaisuuden Suomeen, jota rakennamme. Tavoittelemme reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta.

STRATEGISET TAVOITTEET 5–10 VUOTTA

Näiden toteutumiseksi työ jatkuu laajassa yhteistyössä yli vaalikausien.

Ilmastoa ja luontoa vahvistava talous mahdollistaa Suomen hyvinvoinnin.

Datan vastuullinen ja kestävä hyödyntäminen on uudistanut Suomen taloutta.

Demokratia on vahva, monimuotoinen ja uudistumiskykyinen.

Osaaminen ja sivistys luovat Suomelle kestäväää menestystä.

HALLITUSKAUDEN TAVOITTEET 1–4 VUOTTA

Otetaan nämä tavoitteeksi tällä hallituskaudella.

Suomi tuntee riippuvuutensa ja vaikutuksensa elolliseen ja elottomaan luontoon sekä luo toimintatavat niiden kestäväälle käytölle.

Kiertotalous juurtuu Suomeen taloudellisten ohjauskeinojen ja lainsäädännön avulla.

Kestäväää kehityksen verouudistus ottaa harppauksia.

Suomi luo mahdollisuuksia ja toimintatapoja datan liikkumiselle Euroopassa yli sektori- ja organisaatorajojen.

Suomi on ottanut harppauksia digivihreissä investoinneissa.

Kansallinen lainsäädäntö ja tukipolitiikka edistävät suomalaisten yritysten mahdollisuuksia hyödyntää ja jakaa dataa.

Dataa ja tekoälyä hyödynnetään tehokkaasti ja vastuullisesti julkisten palvelujen tarpeiden ennakoinnissa.

Ihmisten osaaminen datatalouden perusteista on parantunut.

Suomen terveysala on uudistunut digitalisaation sekä datan avulla ja on kilpailukykyinen kansainvälisesti.

Päätöksenteon ja hallinnon jatkuvalla sekä systemaattisella kehittämisellä on luotu toimintatavat.

Otetaan käyttöön demokratiainnovaatioita sekä tehdään hankkeista poikkihallinnollisia.

Lainsäädäntöprosessit ovat nykyistä avoimempia ja helpommin seurattavia.

Ihmisten informaatiolukutaito ja muut digimaailman tiedot ja taidot, eli digitaalinen sivistys, parantuvat.

Elinikäisen oppimisen uudistamista jatketaan yli vaalikausien hallinnonrajat ylittäen.

Aluekehittämisen ilmiölähtöinen rahoitus takaa eri alueille mahdollisuudet tunnistaa vahvuutensa ja rakentaa yhteistyötä.

MITÄ VOIMME TEHDÄ JO TÄNÄÄN?

RATKAISUT

Sitten töihin! Näillä ratkaisuilla isommat tavoitteet etenevät.

Vahvistetaan **luonnon monimuotoisuutta** lainsäädännöllä.

Varmistetaan **kiertotalouden edistämisen** kunnianhimoinen toimeenpano.

Toteutetaan **korjausliike**, joka tuo Suomen ilmastotoimet 1,5 asteen polulle.

Siirretään **verotuksen painopistettä** miljardi-luokassa ilmasto- ja ympäristöhaittojen verotuksen suuntaan.

Laaditaan **oikeudenmukaisen siirtymän strategia** ja toimintasuunnitelma.

Luodaan **käytännöt ja pelisäännöt datan avaamiseksi**, hyödyntämiseksi ja datan jakamisen sekä uudelleenkäytön mahdollistamiseksi.

Vauhditetaan **digivihreitä investointeja** kansallisen suunnitelman avulla, jota valtioneuvoston kanslia seuraa.

Reilun datatalouden perusteiden opetukselle luodaan ja toteutetaan suunnitelma.

Toteutetaan **Datasta kasvua -yritysohjelma** pk-yritysten tueksi.

Muutetaan lainsäädäntöä sekä ohjaus- ja valvontakäytäntöjä **tekoälyn käytön lisäämiseksi** julkisella sektorilla.

Käynnistetään **hyvinvointi- ja terveysalan TKI-lainsäädännön kokonais-uudistus**.

Laaditaan ja toteutetaan **hyvinvointi- ja terveyssektorille uusi kansallinen strategia** ja tehokas toimeenpano.

Luodaan **reilun datatalouden EU-toimintasuunnitelma** yhteistyössä yritysten kanssa.

Kootaan julkiset osallistumispalvelut yhdeksi vuorovaikutteiseksi **demokratiapalveluksi**.

Luodaan ja toteutetaan **osallisuuden kehitysohjelma**.

Toteutetaan **lainsäädäntöprosessin kehittämishanke** yhteistyössä eduskunnan kanssa.

Kokeillaan **ilmiöpohjaista budjetointi- ja johtamismallia**.

Toteutetaan kansallinen **digitaalisen sivistyksen projekti**.

Innovaatoraha kasvattaa ihmisten informaatio-kestävyyttä.

Parlamentaarinen työryhmä, varmistaa **ilmiölähtöisten elinikäisen oppimisen** tavoitteiden edistymistä.

Elinikäiseen oppimiseen luodaan uusi strateginen yhteistyön malli.

Luodaan ja toteutetaan suunnitelma **osaamisdatan käyttönotosta**.

Laajennetaan **ohjaus- ja työllisyyspalvelujen saatavuus** koskemaan kaikkia työikäisiä.

JOHDANTO

Huomisen menestyvän Suomen hyväksi

”Maailmantilanne edellyttää pitkäjänteistä päätöksentekoa.”

Moni asia on muuttunut lyhyessä ajassa. Suomi on kokenut harvinaisen pandemian. Venäjän hyökkäys Ukrainaan helmikuussa 2022 rikkoi ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme kantavia pilareita. Koronakriisin ja Ukrainan sodan seuraukset rasittavat talouttamme jo aiemmin tuntemiemme haasteiden, kuten väestön vanhenemisen, lisäksi. Suomalaista demokratiaa nakertaa salakavalasti tilanne, jota OECD kutsuu suomalaiseksi paradoksiksi: Ihmiset luottavat julkisiin instituutioihin ja demokratiin, mutta kokevat samalla, etteivät he voi vaikuttaa poliittisiin päätöksiin, eivätkä prosessiin, jolla päätökset tehdään.

Myllerryksen keskellä on tärkeää pystyä katsomaan kauas. Megatrendien kuvaamat pitkän aikavälin kehityskulut eivät ole kadonneet minnekään, vaan akuutit kriisit voivat jopa kiihdyttää muutoksia. Ekologisella jälleenrakennuksella on kiire, väestö vanhenee ja monimuotoistuu, verkostomainen valta voimistuu, teknologia sulautuu kaikkeen ja talousjärjestelmä etsii suuntaansa.

Suomi ja maailma ovat aikamme tärkeimmän teknologisen ja taloudellisen murroksen kynnyksellä. Yhtäältä

ilmastokriisi ja luontokato on ratkaistava, jotta voimme rakentaa kestävästä hyvinvointiyhteiskunnan. Riippuvuutemme Venäjältä tuotavista polttoaineista täytyy katkaista myös turvallisuussyistä ja energian omavaraisuutta lisätä. Toisaalta digitalisaatio ja datatalous mahdollistavat hyvinvoinnin ja työn tuottavuuden voimakkaan kasvun. Kaikki tämä edellyttää investointeja ja osaamista. Suomen pitää kehittää demokratiaa myös kriisiaikana. Demokratian turvaamiseksi maailmalta löytyy toimivia esimerkkejä uusista tavoista, joilla ihmiset voivat olla mukana poliittisissa prosesseissa ja vahvistaa parlamentaarista päätöksentekojärjestelmäämme. Osallistuminen, kuulluksi tuleminen ja dialogi lisäävät luottamusta ja turvallisuudentunnetta yhteiskunnassa.

Kaikki tämä sekä kyky tulevaisuusajatteluun ja muutokseen parantavat ihmisten hyvinvointia ja kasvattavat resilienssiä eli valmiutta kohdata isoja muutoksia ja kriisejä, ja palautua niistä vahvempana. Kun ihmiset voivat hyvin, myös Suomi voi hyvin, ja kokonaisturvallisuutemme vahvistuu.

1+4

Tulevaisuustalo ehdottaa: strateginen malli ja neljä suurta valintaa

Sitra on tulevaisuustalo, jonka tehtävänä on edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä. Eduskunnan alaisen tulevaisuustalon kehittämä hallitusohjelman strateginen malli auttaa toimimaan huomisen menestyvän Suomen hyväksi. Malli lähtee yhdessä luodusta visiosta, etenee yli vaalikauden ulottuviin strategiaan tavoitteisiin, täsmentyy hallituskauden tavoitteiksi ja muuttuu toiminnaksi ratkaisujen kautta. Malli kannustaa katsomaan kauas, mutta toimimaan lähellä.

Sitra on koonnut Suomen päättäjille neljä suurta muutosehdotusta, joiden valitseminen parantaa kestävästä taloutta ja kilpailukykyä, kehittää demokratiaa sekä turvaa suomalaisten hyvinvoinnin ja kyvyn toimia muuttuvissa olosuhteissa sekä kohdata häiriöitä ja kriisejä. Vaalikaudet ylittävien strategisten tavoitteiden taustalla on Sitran pitkäjänteinen tulevaisuustyö sekä visio reilusta, kestävästä ja innostavasta tulevaisuudesta. Ylivaalikautiset strategiset tavoitteet on purettu mallin mukaisesti hallituskauden tavoitteiksi sekä ratkaisuehdotuksiksi. Ne pohjautuvat Sitran selvityksiin sekä kokeilu- ja kehitystyöhön.

VISIO SUOMESTA 2035

Tavoittelemme reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta

Sitran visio on, että Suomi ja suomalaiset menestyvät rakentamalla reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta, jossa ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa.

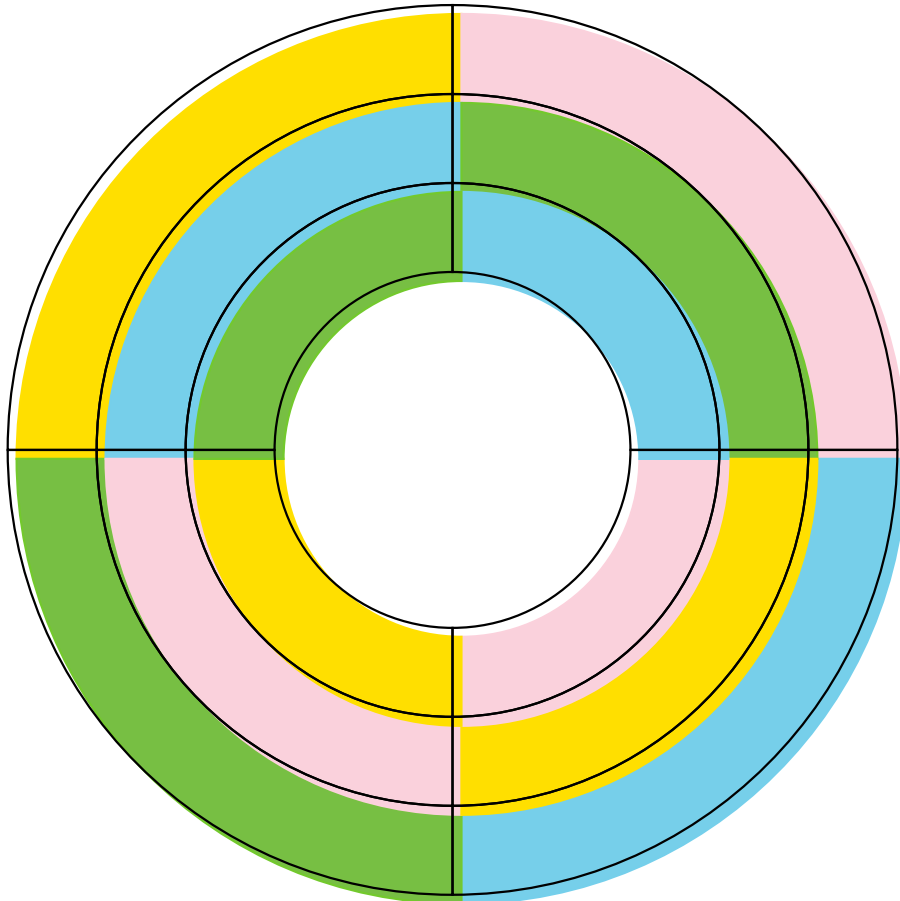
Olemme joutuneet huomaamaan, että ei ole yhden-keväää, millaisille arvoille yhteiskuntaa ja tulevaisuutta rakennetaan. Tähtäämme tulevaisuuteen, jossa hyvinvoinnin perustana ovat pohjoismaiset ihanteet yhdistettynä eurooppalaiseen arvopohjaan: yhdenvertaisuus, tasa-arvo, luonnon arvostus, laaja-alainen sivistys, oikeusvaltioperiaate, demokratia sekä reiluus. Uskomme, että yhteisiä maailmanlaajuisia haasteita ratkotaan monenkeskisessä kansainvälisessä yhteistyössä ja kansainvälisyys luo Suomelle vakautta ja vaurautta.

Suomen kestävä hyvinvointi perustuu ekologisesti kestäväälle, kilpailukykyiselle ja reilulle taloudelle, joka luo kestäväää kasvua ja uusia tasa-arvoisia mahdollisuuksia

ihmisille, yrityksille ja kaikille yhteiskunnan toimijoille. Yksittäisille ihmisille tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jokaisella on mahdollisuus oppia uutta ja kehittyä läpi elämän. Innovatiivinen teknologia tukee ihmisten ja ympäristön hyvinvointia. Kestävä hyvinvointi rakentuu myös demokratiasta ja osallisuudesta, jotka edistävät kansalaisten luottamusta toisiinsa, yhteiskunnan eri toimijoihin ja tulevaisuuteen. Demokratian ydinarvoja on vihapuheesta vapaa sananvapaus, joka varmistaa moniäänisen ja elinvoimaisen yhteiskunnallisen keskustelun.

Viheliäisiä ongelmia ratkovat yhdessä poliittiset päättäjät ja kansalaiset, julkinen ja kolmas sektori ja elinkeinoelämä sekä tiede ja tutkimus.

Reilun ja kestävään tulevaisuuden rakentaminen vaatii tietoa ja osaamista, innostusta, rohkeita päätöksiä ja laajaa yhteistyötä.

VAALIKAUDET YLITTÄVÄ STRATEGINEN TAVOITE

Ilmasto ja luontoa vahvistava talous mahdollistaa Suomen hyvinvoinnin

TÄTÄ TAVOITTELEMME

Suomessa ymmärretään, että ihmisten hyvinvointi on täysin riippuvainen ilmaston ja luonnon hyvästä tilasta. Luontokatoa, ilmastokriisiä ja luonnonvarojen ylikulutusta on ratkottu kokonaisuutena.

Energiaturvallisuutemme on vahvempi, koska Suomi on irtautunut fossiilisista polttoaineista sekä kasvattanut energia- ja raaka-aineomavaraisuuttaan. Suomi tuntee

riippuvuutensa ja vaikutuksensa elolliseen ja elottomaan luontoon sekä sen tarjoamiin palveluihin. Käytämme luontopääomaa kestävästi ja sen kasvattamiseksi on otettu käyttöön kestäviä, kansainvälisestikin kiinnostavia keinoja, kuten kiertotalous- ja markkinapohjaisia ratkaisuja. Kehittämällä sekä ammatillista että arjen osaamista olemme luoneet pohjan kestäväälle taloudelle.

"Nyt tarvitaan fiksumpia talouden sekä arjen toimintamalleja. Kulutus ei lopu, mutta se muuttaa muotoaan kestävämpään suuntaan."

HALLITUSKAUDEN TAVOITTEET

- **Suomi tuntee riippuvuutensa ja vaikutuksensa elolliseen ja elottomaan luontoon sekä sen tarjoamiin palveluihin ja luo toimintatavat niiden kestäväälle käytölle.**
- **Kiertotalous juurtuu Suomeen taloudellisten ohjauskeinojen ja lainsäädännön avulla.**
- **Kestävän kehityksen verouudistus ottaa harppauksia.**

RATKAISUT

- **Vahvistetaan luonnon monimuotoisuutta lainsäädännöllä.** Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen yhdessä ilmastokriisin hillinnän kanssa ohjaa valtionhallinnon keskeisiä strategioita ja lainsäädännön valmistelua. Säädetään luontolaki ohjaamaan luonnon elinvoiman palauttamista. Otetaan käyttöön sitova velvoite hyvittää maankäytön muutoksista aiheutuvat luontohaitat.
- **Varmistetaan kiertotalouden edistämisen kunnianhimoinen toimeenpano.** Otetaan käyttöön tehokkaat taloudelliset ohjauskeinot, asetetaan julkisiin hankintoihin kiertotaloutta tukevat kriteerit ja panostetaan kiertotaloutta tukevaan osaamiseen ja koulutukseen. Perustetaan Suomeen parhaita käytäntöjä skaalaava kiertotalouden kansainvälinen World Circular Economy Forum -osaamiskeskittymä.
- **Toteutetaan korjausliike, joka tuo Suomen ilmastotoimet 1,5 asteen polulle:**
 - **Kasvatetaan tehokkuutta** kiertotalousratkaisuilla, energiatehokkuustoimilla sekä maataloudessa muun muassa satotasojen nostolla ja kasvis- ja kalapainotteisemmalla ruokavaliolla.
 - **Siirrytään vähäpäästöisiin vaihtoehtoihin** erityisesti sähköistämisen avulla, turvemaiden käyttömuodoilla sekä rahoittamalla markkinoita uudistavia, niin sanottuja disruptiivisia innovaatioita.
 - **Kasvatetaan hiilinieluja** metsien kasvua edistämällä ja monimuotoisuutta vahvistamalla. Asetetaan määrälliset tavoitteet ilmastopäästöjen poistamiseksi ilmakehästä.
 - **Asetetaan kulutusperäisille päästöille tavoitteet**, mittarit ja seuranta.
- **Siirretään verotuksen painopistettä miljardi- luokassa ilmasto- ja ympäristöhaittojen verotuksen suuntaan.** Verotetaan haittoja, ei hyötyjä.
- **Laaditaan oikeudenmukaisen siirtymän strategia ja toimintasuunnitelma.** Ennakoidaan elinkeinorakenteen muutosta ja tuetaan hyvissä ajoin ihmisiä ja alueita, joihin ekologisen kestävyyskriisin selättämiseen tarvittavat muutokset kohdistuvat kaikkein eniten.

Miksi muutos on välttämätön?

Elämme ajassa, jossa Suomelta vaaditaan huoltovarmuutta, iskunkestävyyttä ja energiaomavaraisuuden vahvistamista. Ilmasto- ja luontoratkaisut sekä kiertotalous vastaavat haasteeseen: ne lisäävät puhdasta ja kestävä energiaa, edistävät talouden vakaata kehitystä ja mahdollistavat kestävä kasvun, viennin ja työpaikkojen syntymisen.

Kiertotalouden merkitys on korostunut entisestään, kun raaka-aineista on pulaa ja globaalit toimitusketjut muuttuvat epävarmoiksi. On selvää, ettei talouden ja

hyvinvoinnin kasvu voi enää syntyä luonnonvarojen suruttomasta käytöstä. Nyt tarvitaan fiksumpia talouden sekä arjen toimintamalleja, joiden myötä kulutus ei lopu, mutta se muuttaa muotoaan kestävämpään suuntaan.

Lopulta keskeinen syy ekologiseen kestävyyskriisiin on, ettemme ole tunnistanee talouden perustavanlaatuisia riippuvuutta luontopääomasta ja sen tuottamista hyödyistä. Kulutamme kansallista luontopääomaamme tuhlailevasti, ja kulutuksemme haitalliset vaikutukset näkyvät myös Suomen rajojen ulkopuolella. Suunta on käännettävä, jotta Suomen talous saadaan kestäväälle pohjalle.

VAALIKAUDET YLITTÄVÄ STRATEGINEN TAVOITE

Datan vastuullinen ja kestävä hyödyntäminen on uudistanut Suomen taloutta

TÄTÄ TAVOITTELEMME

Datan tehokas käyttö ja reilut pelisäännöt ovat auttaneet Suomea parantamaan kilpailukykyä ja ratkaisemaan kestävyyskriisiä. Suomi on kansainvälisesti edelläkävijä datan innovatiivisessa hyödyntämisessä, ja datatalous kasvaa Suomessa nopeammin kuin verrokimaissa. Yritykset ovat oppineet luomaan uusia liiketoimintamalleja ja hyödyntävät ja jakavat monipuolisesti dataa parantaakseen kilpailukykyään.

Datatalouden toimintatavat ja ratkaisut ovat auttaneet Suomea siirtymään hyvinvointia, ilmasto- ja luon-

toa vahvistavaan talouteen. Julkinen sektori on luonut datan ja tekoälyn tehokkaammalla käytöllä parempia palveluita, jotka perustuvat eurooppalaiseen arvopohjaan. Ihmiset hyötyvät uusista dataan perustuvista palveluista ja kykenevät hallitsemaan tuottamaansa tai luovuttamaansa dataa. Datatalouden perusteista on tullut kansalaistaito. Sen avulla ihmisten datatalouden osaaminen on vahvistunut. Heillä on intoa vaikuttaa ja perehtyä digitaalisissa ympäristöissä itseään koskeviin asioihin.

HALLITUSKAUDEN TAVOITTEET

- **Suomi luo mahdollisuuksia ja toimintatapoja datan liikkumiselle Euroopassa yli sektori- ja organisaatorajojen sekä lisää EU-yhteistyön vaikuttavuutta.**
- **Suomi on ottanut harppauksia digivihreissä investoinneissa, jotka luovat työtä, toimeentuloa ja vientimahdollisuuksia.**
- **Kansallinen lainsäädäntö ja tukipolitiikka edistävät suomalaisten yritysten mahdollisuuksia hyödyntää ja jakaa dataa, jotta syntyy innovaatioita ja palveluiden sekä tuotteiden laatu, nopeus ja kilpailukyky parantuvat.**
- **Suomi hyödyntää dataa ja tekoälyä tehokkaasti ja vastuullisesti julkisten palvelujen tarpeiden ennakoinnissa, jonka seurauksena palveluiden saavuus parantuu.**
- **Ihmisten osaaminen datatalouden perusteista on parantunut. He osaavat käyttää uusia palveluita ja ymmärtävät datavetoisen yhteiskunnan toimintaa.**
- **Suomen terveysala on uudistunut digitalisaation sekä datan avulla ja on kilpailukykyinen kansainvälisesti.**

RATKAISUT

- **Luodaan käytännöt ja pelisäännöt datan avaamiseksi, hyödyntämiseksi ja datan jakamisen sekä uudelleenkäytön mahdollistamiseksi.**

Edistetään datatalouden kehittymistä kansallisella koordinaatiolla. Jatketaan sektorit ylittävää yhteistyötä datatalouden kestäväksi ja vastuulliseksi kehittämiseksi ja hyödynnetään ministeriöiden yhteistyötä vahvistavan digitoimiston sekä ministeriöryhmän oppeja.

- **Vauhditetaan digivihreitä investointeja kansallisen suunnitelman avulla, jota valtioneuvoston kanslia seuraa.**

Investoinneissa painotetaan digitalisaatio- ja datatalousratkaisuja, jotka taklaavat ilmastokriisiä ja edistävät luonnon monimuotoisuutta sekä kiertotaloutta.

- **Reilun datatalouden perusteiden opetukselle luodaan ja toteutetaan suunnitelma.** Rakennetaan matalan kynnyksen keinoja tutustua datatalouden toimintalogiikkaan.

- **Toteutetaan Datasta kasvua -yritysohjelma pk-yritysten tueksi.** Näin edistetään datan hyödyntämiseen perustuvan liiketoiminnan osaamista ja samalla kilpailukyvyä edistämistä.

- **Muutetaan lainsäädäntöä sekä ohjaus- ja valvontakäytäntöjä tekoälyn käytön lisäämiseksi julkisella sektorilla.**

Hyödynnetään verrokkimaiden kokemuksia.

- **Käynnistetään hyvinvointi- ja terveysalan TKI-lainsäädännön kokonaisuudistus.** Laaditaan genomilainsäädäntö ja uudistetaan biopankkilaki EU:n tietosuojasetuksen mukaiseksi. Korjataan toisiolain ja kliinisen lääketutkimuslain tunnistetut epäkohdat.

- **Laaditaan ja toteutetaan hyvinvointi- ja terveyssektorille uusi kansallinen strategia.**

Se mahdollistaa elinkeinoelämän ja tutkimuksen kilpailukyvyä, kattaa yksilöiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä hyödyntää digitalisaatiota ja reaaliaikaista dataa palvelujärjestelmän vaikutavuuden parantamiseksi.

- **Luodaan reilun datatalouden EU-toimintasuunnitelma yhteistyössä yritysten kanssa.**

Näin lisätään suomalaisten mahdollisuuksia osallistua EU-tason datatalouden kehittämiseen. Varataan kansalliset vastinrahoitukset uudelle puiteohjelma-kaudelle.

Miksi muutos on välttämätön?

Hyvistä digitaalisista valmiuksista huolimatta Suomen kilpailukyky ei kehity riittävästi. Eurooppalaisen datatalouden arvo kasvaa kaksinkertaisesti muuhun talouteen verrattuna, mutta näin ei tapahdu Suomessa. Maamme uhkaa jäädä jälkeen datatalouden kehityksessä, mikäli toimenpiteisiin ei ryhdytä.

Erityisesti pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä puuttuu osaamista ja kykyä muuttaa toimintatapojaan ja liiketoimintamallejaan. Lisäksi data on hajallaan eikä selkeitä pelisääntöjä tai malleja sen jakamiseen ole. Myös lainsäädäntö on epäselvää. Nykyinen julkishallinnon

malli pitää yllä datan siiloutumista sekä hidastaa uusien palvelujen ja toimintamallien kehittämistä.

Suomi on jäämässä jälkeen digivihreissä investoinneissa verrokkimaista, kuten Ruotsista. Perinteiset keinot eivät enää riitä; on valittava strategiset alat, jotka palvelevat digivihreää siirtymää. Panoksena on ympäristön ja suomalaisen hyvinvointivaltion kestävyys.

Datatalouden toimintamalli ei ole riittävän reilu ja läpinäkyvä. Internet-maailman ansaintalogiikka voimistaa datan keskittymistä sekä käyttäjien profilointia. Ihmiset eivät pysty seuraamaan, miten heidän tietojensa kerätään ja käytetään. Heillä ei ole tarpeeksi osaamista ja tietoa datatalouden perusteista sekä pelisäännöistä.

VAALIKAUDET YLITTÄVÄ STRATEGINEN TAVOITE

Demokratia on vahva, monimuotoinen ja uudistumiskykyinen

TÄTÄ TAVOITTELEMME

Demokratian kehittäminen on strateginen painopiste ja sitä tehdään monipuolisesti. Jatkuva kehittäminen nähdään kansallisena, sektorirajat ylittävänä tulevaisuusinvestointina. Keskeistä on niin instituutioiden uudistaminen, ihmisten vaikutusmahdollisuuksien ja -kokemusten parantaminen kuin kansalaisten digitaalisen informaatiolukutaidon tukeminen.

Vaalien rinnalla on tarjolla uusia, innostavia osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja eri hallinnon tasoilla. Ne

parantavat ihmisten luottamusta päätöksentekoon ja toisiinsa. Ihmisten halu ja mahdollisuus osallistua monin tavoin yhteiskunnan kehittämiseen lisää luottamusta ja kykyä tehdä yhteiskunnassa tarvittavia muutoksia, esimerkiksi matkalla kohti hyvinvointia, ilmastoa ja luontoa vahvistavaa taloutta sekä innovatiivista datankäyttöä. Osallistuminen myös kasvattaa ihmisten kykyä toimia ja sopeutua nopeasti muuttuvassa maailmassa ja informaatioympäristössä.

"Monimuotoisella, ihmislähtöisellä demokratialla on monimutkaistuvassa maailmassa parhaat edellytykset puolustaa ja uudistaa suomalaisen luottamusyhteiskunnan perinnettä."

HALLITUSKAUDEN TAVOITTEET

- **Päätöksenteon ja hallinnon jatkuvalla sekä systemaattiselle kehittämiselle on luotu toimintatavat.**
- **Otetaan käyttöön demokratiainnovaatioita sekä tehdään demokratiahankkeista poikkihallinnollisia.**
- **Lainsäädäntöprosessit ovat nykyistä avoimempia ja helpommin seurattavia. Lisäksi niihin voi vaivattomasti vaikuttaa oikeilla hetkillä.**
- **Ihmisten informaatiolukutaito ja digitaalinen sivistys, eli muut digitaalisen maailman tiedot ja taidot, vastaavat muuttuvan mediaympäristön haasteisiin.**

RATKAISUT

- **Kootaan julkishallinnon tarjoamat kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia tarjoavat erilliset palvelut yhdeksi vuorovaikutteiseksi demokratiapalveluksi.** Näin ihmiset pystyvät osallistumaan julkishallinnollisen valmisteluun ja päätöksentekoon. Asiakaslähtöinen palvelu tarjoaisi käyttäjälle sekä tietoa että proaktiivisesti vaikuttamisen paikkoja käyttäjäprofiiliin perusteella. Samalla hallinto saisi tietoa kansalaismielipiteistä.
- **Luodaan ja toteutetaan osallisuuden kehitysohjelma,** joka tähtää suorien ja puntaroivien kansalaisosallistumisen tapojen laajamittaiseen ja systemaattiseen kokeilemiseen sekä hyödyntämiseen eri hallinnon tasoilla. Ohjelmassa myös kehitettäisiin uusiin osallistumisen tapoihin liittyvää osaamista niin päättäjien, virkakunnan kuin kansalaisten keskuudessa.
- **Luodaan lainsäädäntöprosessin kehittämishanke yhteistyössä eduskunnan kanssa.** Se tekee päätöksenteosta ja tietojärjestelmien sisällöistä läpinäkyvämpää, mahdollistaa prosessin johtamisen jatkuvan kehittämisen sekä parantaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistua lain kehityskulkuun. Kansalaisaloitteen roolia ja toimivuutta tarkastellaan uudelleen.
- **Kokeillaan ilmiöpohjaista budjetointi- ja johtamismallia,** joka toteutetaan yhdessä tai kahdessa merkittävässä ilmiössä (esim. lasten ja nuorten hyvinvointi, hiilineutraalius, elinikäinen oppiminen). Ilmiöpohjaisessa budjettirakenteessa kustannusten ja hyötyjen jakautumista sekä tavoitteiden toteutumista voidaan seurata ja johtaa poikkihallinnollisesti.
- **Toteutetaan kansallinen digitaalisen sivistyksen projekti.** Siinä varmistetaan, että digitaalinen informaatiolukutaito ja digitaalinen sivistys ovat läpileikkaavasti mukana eri koulutustasojen opetus suunnitelmissa. Otetaan ne myös keskeisiksi teemoiksi demokratiatyöhön, jota kunnat ja vapaa sivistystoimi tekevät (koulut, kirjastot, kansanopistot).
- **Innovaatoraha kasvattaa ihmisten informaatiokestävyyttä.** Vahvistetaan suomalaisen demokratian iskunkestävyyttä. Osoitetaan erillinen, kertaluonteinen innovaatoraha riippumattomille media- ja kansalaisjärjestötoimijoille. Sen avulla voidaan kehittää nykyistä kattavampia työkaluja esimerkiksi disinformaation tunnistamiseen ja ihmisten kykyyn perätä oikeutta omaan dataansa.

Miksi muutos on välttämätön?

Demokratiaa haastetaan ennennäkemättömän voimakkaasti niin demokraattisten järjestelmien sisä- kuin ulkopuolelta. Myös demokratiaindikaattorit ovat olleet maailmanlaajuisesti laskusuunnassa jo vuosia. Demokratian heikkenemisen kierre näkyy Suomessakin: Ihmiset äänestävät entistä vähemmän vaaleissa ja kokevat, ettei heillä ole vaikutusmahdollisuuksia. Yhä harvemmat osallistuvat aktiivisesti yhteiskunnallisiin asioihin ja siten kuilu heidän sekä passiivisiksi jäävien ihmisten välillä kasvaa.

Demokratiaa pitää sekä puolustaa että uudistaa. Muutos on välttämätön, koska ympäröivä maailma ja erityisesti informaatioympäristömme on viime vuosi-

kymmeninä muuttunut nopeammin kuin demokraattiset instituutiomme ja toimintatapamme. Tästä esimerkkinä on vaalikeskeisyys. Tarvitsemme myös nykyistä parempaa kykyä tunnistaa disinformaatiota, ymmärrystä digitaalisen vallankäytön mekanismeista sekä siitä, miten käsityksiimme ympäröivästä maailmasta vaikutetaan.

Tarvitsemme demokratiakäsityksemme monipuolista – miten instituutiot toimivat jatkossa, millaista niiden vuorovaikutus on ihmisten kanssa ja miten ihmiset voivat osallistua. Monimuotoisella, ihmislähtöisellä demokratialla on monimutkaistuvassa maailmassa parhaat edellytykset puolustaa ja uudistaa suomalaisen luottamusyhteiskunnan perinnettä sekä pitää kaikki ihmiset mukana yhteiskunnan kehittämisessä. Se on pienelle maalle kilpailukykytekiä.

VAALIKAUDET YLITTÄVÄ STRATEGINEN TAVOITE

Osaaminen ja sivistys luovat Suomelle kestävästä menestystä

TÄTÄ TAVOITTELEMME

Ihmisillä on kokonaisvaltainen käsitys osaamisestaan ja sen hyödyntämisen mahdollisuuksista.

Uuden oppiminen on mahdollista jokaiselle, elämän kaikissa vaiheissa. Kehitämme omaa osaamistamme sujuvasti erilaisissa tilanteissa ja paikoissa – niin työssä, oppilaitoksissa ja korkeakouluissa kuin vapaa-aikana mekin.

Suomen siirtymä hyvinvointia, ilmasto- ja luontoa vahvistavaan talouteen sekä käyttämään dataa innovatiivisesti ovat uudistaneet aremme sivistystä sekä ammatillista osaamistamme.

On luotu uusi osaamisjärjestelmä, jossa kaikilla koulutusasteilla, vapaassa sivistystyössä sekä muussa oppimisessa vahvistetaan ihmisten taitoja ymmärtää sekä ja toteuttaa siirtymää.

Panostukset osaamisen kehittämiseen nähdään kansantaloutta vahvistavina pitkän aikavälin investointeina. Elinikäisen oppimisen ilmiölähtöisestä johtamisesta ja pitkäjänteisestä kehittämisestä on syntynyt kokonaisuus, joka perustuu verkostomaiseen johtamismalliin. Kehittämistyöllä on käytössään dataa osaamisesta, mikä antaa kattavan ja ajantasaisen kuvan kansallisesta osaamis pääomasta.

Suomessa koulutusala käy tiivistä vuoropuhelua työelämän, tutkimuksen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Se auttaa huomaamaan erilaisia erilaisissa oppimisympäristöissä – myös arjessa – syntyvää osaamista sekä tunnistamaan työelämän ja ihmisten erilaisia tarpeita. Vuoropuhelu myös uudistaa koulutusjärjestelmää ja kehittää opettajien osaamista.

"Uuden oppimisen tulee olla mahdollista jokaiselle, elämän kaikissa vaiheissa."

HALLITUSKAUDEN TAVOITTEET

Elinikäisen oppimisen uudistamista jatketaan yli vaalikausien hallinnon rajat ylittäen.

Aluekehittämisen ilmiölähtöistä rahoitusta on suunnattu uudelleen siten, että Suomen eri alueilla on mahdollista itse tunnistaa yhteistyössä vahvuutensa, rakentaa yhdessä alueiden välillä ja siten monipuolistaa maan elinkeinorakennetta.

RATKAISUT

- **Parlamentaarinen työryhmä** varmistaa ylivaalikautisesti jo asetettujen, ilmiölähtöisten elinikäisen oppimisen tavoitteiden edistymistä sekä kirittää perustetun jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen työtä.
- **Elinikäiseen oppimiseen luodaan uusi strateginen yhteistyön malli.** Se antaa kehittämiselle yhteisen suunnan sekä alueille ja oppilaitoksille aiempaa suuremman strategisen vapauden.
- **Luodaan ja toteutetaan suunnitelma osaamisdatan käyttöön ottamisesta.** Suunnitelman toteuttaminen vahvistaa laadukkaan osaamisdatan tuottamista, integrointia ja toimijoiden kykyä hyödyntää sitä muun muassa kohtaanto-ongelman ratkaisemisessa ja osaamisjärjestelmän johtamisessa.
- **Laajennetaan ohjaus- ja työllisyyspalvelujen saatavuus koskemaan kaikkia työikäisiä.** Maksutonta tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea työhön, koulutukseen ja elämänhallintaan tarjoava Ohjaamo-toimintaa laajennetaan. Toiminta tukisi myös osaamisen kehittämistä työuran aikana.

"Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus luo edellytyksiä pitkäjänteiselle elinikäisen oppimisen politiikalle."

Miksi muutos on välttämätön?

Edellä avatut, aikamme suuret muutoshaasteet, tavoiteltava tulevaisuus ja tarvittava muutosnopeus kyseenalais-tavat paitsi nykyjärjestelmät, myös osaamisemme, arvomme ja ihanteemme. Ihmisten ja yhteisöjen kyky sekä mahdollisuudet vastata tilanteeseen vaihtelevat.

Samaan aikaan väestön vanheneminen ja väheneminen erilaistaa alueita. Osaajapula koskettaa kaikkia alueita Suomessa, mutta eri tavoin. Elinkeinorakenteen muutos, kuten mikro- ja pk-yritysten merkityksen kasvu, on vaikuttanut siihen, miten työntekijöiden osaamista kehitetään. Yhteiskunnan monimuotoistuuessa osaamista-kin syntyy monin eri tavoin, eikä sitä aina osata tunnistaa sen hyödyntämiseksi.

Jatkuvan oppimisen parlamentaarinen uudistus luo edellytyksiä pitkäjänteiselle elinikäisen oppimisen politiikalle. Kuitenkin osaamisen kehittämiseen investoidaan kaikilla sektoreilla vähemmän kuin olisi taloudellisesti kannattavaa.

Osaamisen kehittämisen kustannuksia arvioidaan lyhytjänteisesti ja yksipuolisesti. Työn ulkopuolelle jäämisen kustannukset julkiselle taloudelle olivat vuonna 2019 yli 18 miljardia euroa. Työelämän ja eläkkeellä olemisen raja on muuttunut joustavammaksi, mutta haasteena on saada työelämän ulkopuolella olevat takaisin työelämään.

Valmiutemme suunnata kohti uudistuvaa demokratiaa, kestävämpää taloutta sekä datan vastuullista hyödyntämistä tarvitsee elinikäistä oppimista.

Tiivistelmä

Tulevaisuustalo Sitran kehittämä **hallitusohjelman strateginen malli** auttaa Suomea tekemään vastuullisia valintoja, jotka rakentavat pitkäjänteisesti reilua, kestävää ja innostavaa tulevaisuutta. Malli lähtee yhdessä luodusta visiosta, etenee yli vaalikauden ulottuviin strategiaan tavoitteisiin, täsmentyy hallituskauden tavoitteiksi ja muuttuu toiminnaksi ratkaisuehdotusten kautta. Päämääränä on, että ihmiset voivat hyvin maapallon kantokyvyn rajoissa.

Maailmantilanne edellyttää päätöksenteolta strategista, yli vaalikausien ulottuvaa otetta. Koronakriisi ja Ukrainan sota ovat rikkoneet niin ihmisten turvallisuudentunnetta kuin politiikan kantavia pilareitakin. Samaan aikaan pitkän aikavälin kehityskulut, megatrendit, eivät ole kadonneet minnekään.

Olemme aikamme tärkeimmän teknologisen ja taloudellisen murroksen kynnyksellä. Ratkaistavana ovat niin ilmastokriisi kuin luontokatkin. Emme ole tunnistaneeet talouden perustavanlaatuisia riippuvuutta elolliseen ja elottomaan luontoon. Luonnonvarojen tuhlailevasta käytöstä on siirryttävä kohti fiksumpia, kokonaisvaltaisempia talouden sekä arjen toimintamalleja, jotka taklaavat paitsi kestävyyskriisiä, myös huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden haasteita.

Samaan aikaan digitalisaatio ja datatalous tarjoaisivat mahdollisuuksia. Mutta Suomen datatalous ei kehity hyvistä digitaalisista valmiuksista huolimatta ja maamme on jäämässä jälkeen digivihreissä investoinneissa.

Demokratiaa haastetaan nyt ennennäkemättömän voimakkaasti ja se kaipaa vahvistamista uusien tavoin, jotta voimme tulla kuulluksi ja tuntea olomme turvalliseksi. Ihmisillä ei ole tarpeeksi osaamista eikä tietoa datatalouden tai digitaalisen osallistumisen perusteista sekä pelisäännöistä.

Valmiutemme suunnata kohti kestävämpää taloutta, datan vastuullista hyödyntämistä sekä uudistuvaa demokratiaa tarvitsee elinikäistä oppimista.

Ehdotettu strateginen malli vastaa yhteen kietoutuviin haasteisiin ja kannustaa katsomaan kauas kohti tavoiteltavaa visiota, mutta toimimaan lähellä. Sitra ehdottaa mallin lisäksi neljää, yli vaalikauden ulottuvaa strategista tavoitetta:

- **Ilmasto ja luonto vahvistava talous mahdollistaa Suomen hyvinvoinnin.** Suomessa ymmärretään, että ihmisten hyvinvointi on täysin riippuvainen ilmastosta ja luonnon hyvästä tilasta. Luontokatoa, ilmastokriisiä ja luonnonvarojen ylikulutusta on ratkottu kokonaisuutena.
- **Datan vastuullinen ja kestävä hyödyntäminen on uudistanut Suomen taloutta.** Datan tehokas käyttö ja reilut pelisäännöt ovat auttaneet Suomea parantamaan kilpailukykyä ja ratkaisemaan kestävyyskriisiä.
- **Demokratia on vahva, monimuotoinen ja uudistumiskykyinen.** Demokratian kehittäminen on strateginen painopiste ja sitä tehdään monipuolisesti.
- **Osaaminen ja sivistys luovat Suomelle kestävä menestystä.** Ihmisillä on kokonaisvaltainen käsitys osaamisestaan ja sen hyödyntämisen mahdollisuuksista.

Tavoitteiden valitseminen parantaa Suomen kestävä taloutta ja kilpailukykyä, kehittää demokratiaa sekä turvaa suomalaisten hyvinvoinnin ja kyvyn toimia muuttuvissa olosuhteissa sekä kohdata häiriöitä ja kriisejä. Ylivaalikautiset strategiset tavoitteet on purettu mallin mukaisesti 15:ksi hallituskauden tavoitteeksi sekä 23 ratkaisuehdotukseksi.

Taustalla on Sitran pitkäjänteinen tulevaisuustyö sekä visio reilusta, kestävästä ja innostavasta tulevaisuudesta. Ehdotukset pohjautuvat Sitran selvityksiin sekä kokeilu- ja kehitystyöhön.

Sammanfattning

Regeringsprogrammets strategiska modell, utvecklad av framtidshuset Sitra, hjälper Finland att göra ansvarsfulla val som bidrar långsiktigt till en rättvis, hållbar och inspirerande framtid. Modellen utgår från en gemensam vision, fortsätter till de strategiska målen som gäller över en valperiod, specificeras som mål för en regeringsperiod och blir slutligen till verksamhet genom lösningsförslag. Målet är att människorna ska må bra inom ramen för jordklotets bärkraft.

Världsläget förutsätter att beslut fattas strategiskt och över flera valperioder. Coronapandemin och kriget i Ukraina har slagit sönder människornas känsla av trygghet och politikens bärande pelare. Samtidigt har de långsamma utvecklingsgångarna, megatrenderna, inte försvunnit.

Vi befinner oss inför vår tids viktigaste teknologiska och ekonomiska vändpunkt. Vi borde lösa såväl klimatkrisen som minskningen av biologisk mångfald. Vi har inte insett ekonomins grundläggande beroende av den levande och icke-levande naturen. I stället för att slösa naturresurserna borde vi flytta oss mot smartare, mer heltäckande operativa modeller i vår ekonomi och vardag för att bekämpa hållbarhetskrisen och utmaningarna med underhållssäkerheten och energisjälvförsörjningen.

Samtidigt kunde digitaliseringen och dataekonomin erbjuda oss olika möjligheter. Finlands dataekonomi utvecklas inte trots vår goda digitala beredskap, och vårt land håller på att bli efter vad gäller digigröna investeringar.

Demokratien står nu inför oerhört starka utmaningar, och därför borde den stärkas på nya sätt för att vi ska kunna bli hörda och känna oss säkra. Människorna har inte tillräckligt stark kompetens eller kunnande i dataekonomi eller i den digitala delaktighetens grunder och spelregler.

För att kunna ta steg mot en mer hållbar ekonomi, ansvarsfullt utnyttjande av data och en modern demokrati behöver vi livslångt lärande.

Den föreslagna strategiska modellen svarar på dessa sammanflätade utmaningar och uppmanar oss att rikta blickarna mot visionen i horisonten men ändå vara verksamma på nära håll. Utöver modellen föreslår Sitra fyra strategiska mål som sträcker sig över valperioden:

- **En ekonomi som stärker klimatet och naturen gör Finlands välbefinnande möjligt.** I Finland förstår vi att människornas välbefinnande beror helt på klimatets och naturens goda tillstånd. Minsknin- gen av biologisk mångfald, klimatkrisen och överkonsumtionen av naturresurser har lösts som en helhet.
- **Ansvarsfullt och hållbart utnyttjande av data har förnyat Finlands ekonomi.** Effektiv användning av data och rättvisa spelregler har hjälpt till att förbättra Finlands konkurrenskraft och lösa hållbarhetskrisen.
- **Demokratien är stark och mångsidig och besitter förnyelseförmåga.** Demokratins utveckling är en strategisk prioritet och görs mångsidigt.
- **Kompetens och utbildning ger Finland hållbar framgång.** Människorna har en heltäckande uppfattning av sina kompetenser och hur de kan utnyttja dem.

Valet av dessa mål förbättrar Finlands hållbara ekonomi och konkurrenskraft, utvecklar demokratien och säkrar finländarnas välbefinnande och förmåga att hantera föränderliga omständigheter och möta störningar och kriser. De strategiska målen som sträcker sig över en valperiod har enligt modellen indelats i 15 mål för regeringsperioden och 23 lösningsförslag.

I bakgrunden är Sitras långsiktiga framtidsarbete och vision om en rättvis, hållbar och inspirerande framtid. Förslagen grundar sig på Sitras utredningar samt på experimentellt arbete och utvecklingsarbete.

Summary

The Strategic Government Programme model developed by the Finnish innovation fund Sitra helps Finland make responsible choices that support the long-term goal of achieving a fair, sustainable and inspiring future. The model is based on a jointly created vision covering strategic goals that span parliamentary terms. These are further specified for each government term and translated into actions through proposed measures. The aim is that people prosper within the limits of the earth's carrying capacity.

The global situation requires a strategic approach to decision-making that extends beyond single parliamentary terms. The coronavirus pandemic and the war in Ukraine have eroded people's sense of security and unsettled political life. In the meantime, megatrends have not disappeared.

We are on the cusp of the most groundbreaking technological and economic transformation of our time. We have a climate crisis and biodiversity loss to contend with. We have failed to acknowledge our economy's fundamental dependency on natural assets, both biotic and abiotic. We must make the transition from the reckless exploitation of natural resources towards smarter, more holistic economic models and everyday practices that can tackle the sustainability crisis as well as the challenges to the security of energy supply and energy self-sufficiency.

These needs coexist with the new opportunities offered by digitisation and the data economy. And yet, Finland's data economy is not making progress despite its great digital potential and the country is at risk of falling behind in digital green investments.

Democracy is currently under attack in an unprecedented manner. To defend its premise, we need to reinforce democratic development through new methods that ensure our voices continue to be heard and we can restore our sense of security. People are lacking key skills and knowledge about the rules and principles of the data economy and digital participation.

Our readiness to progress towards a more sustainable economy, the responsible use of data and a renewed concept of democracy requires lifelong learning.

The proposed strategic model serves as a response to a multitude of interlinked challenges and encourages policymakers to keep their sights on a distant visionary horizon while taking timely and relevant actions today. To support the model, Sitra is advocating four additional long-term strategic goals that span parliamentary terms.

- **An economy that serves the needs of the climate and nature will pave the way for Finland's future prosperity.** In Finland, we understand that people's well-being is entirely dependent on the state of the climate and nature. Biodiversity loss, the climate crisis and the overconsumption of natural resources should be tackled simultaneously.
- **The responsible and sustainable use of data has regenerated the Finnish economy.** The efficient use of data and fair rules have helped Finland to sharpen its competitive edge and advance its work to resolve the sustainability crisis.
- **Democracy is strong, multidimensional and dynamic.** Developing democracy is a strategic priority that should be promoted on many levels.
- **Competence and education are vital to sustained success in Finland.** People have a deep awareness of their capabilities and the opportunities to use their potential.

Adopting a selected set of aims will improve Finland's sustainable economy and competitiveness while supporting democratic development and securing the prosperity of a resilient Finland as it navigates the changing circumstances in the face of disruptions and crises. The model breaks down the long-term strategic goals into 15 government-term objectives and 23 proposed solutions.

The work is the fruit of Sitra's long-term efforts and its vision for a fair, sustainable and inspiring future. The proposals are based on Sitra's studies, pilot projects and development work.

SITRA

SITRA TYÖPAPERI 29.4.2022

Sitran Työpaperit tarjoavat monialaista tietoa asioista, jotka vaikuttavat yhteiskunnan muutokseen. Työpaperit ovat osa Sitran tulevaisuustyötä, jota tehdään ennakoinnin, tutkimuksen, hanketoiminnan ja kokeilujen sekä koulutuksen menetelmin.

ISBN 978-952-347-269-3 (PDF) www.sitra.fi

SITRA.FI

Itämerenkatu 11–13
PL 160
00181 Helsinki
Puhelin 0294 618 991

 @SitraFund